

39. PAVEL VERSUS JAKUB

První věta dává celé Bibli určující rámec, na který bychom nikdy neměli zapomínat, neboť veškeré dění ve vesmíru i v Bibli se odehrává vždy někde mezi NEBEM a ZEMÍ. Jejich vzájemné propojení dílem Ježíše Krista a působením Ducha svatého je trvale stabilní a neměnné. Tato pevná vazba je rozhodující při výkladu Písma snad ve všech zdánlivých rozporech a neshodách v celé Bibli. K rozporům nedochází jen mezi současnými učiteli a vykladači Písma, ale i mezi samotnými apoštoly přímo v Písmu. Bible (zvláště dopisy apoštolů) je psána téměř postmoderně autenticky. Apoštolové nevěděli, že píšou Bibli, tedy něco, co se později stane kánonem Písma, psali autentické dopisy konkrétním lidem v konkrétních situacích, v daném historickém čase a prostoru. I dnes bychom měli číst tyto dopisy s přihlédnutím k těmto reálným okolnostem.

Náš dopis nemá jiný smysl, než jak mu sami rozumíte, když ho čtete. Jednou, doufám, dokonale pochopíte, 2.Kor1:13

Apoštol Pavel si zřejmě nepřál, aby jeho dopisům byly přiřazovány symbolické významy, jak bylo zvykem u výkladu starozákonních textů. Jiný výklad potřebuje kniha Genesis o stvoření světa a jiný kniha Zjevení o konci světa, které jsou obě symbolické a obrazné a nelze je vykládat doslovně. Jiný výklad žádají starozákonní proroci, jejichž řeč je většinou básnická a jiný výklad potřebují Kristova podobenství jako účelově vymyšlené příběhy. Pavel si nepřál, aby jeho dopisy byly jakkoliv jinak vykládány, než tak, jak byly napsány. Pavlovy dopisy jsou proto časově až postmoderně autentické pro danou konkrétní situaci své doby a v tom mají svou duchovní nadčasovou platnost.

Dopisy jsou pravdivé jak ve výrociích jednotlivých veršů, tak i v autenticitě aktuálních událostí a vztahů mezi lidmi se všemi drobnými chybami, ke kterým se apoštolové sami přiznávají. V základních otázkách křesťanské víry Bůh jistě potvrzuje jednotlivé verše i vytržené z kontextu Písma, ale při hlubším zkoumání jejich pravého významu je třeba přihlédnout i k těmto aktuálním souvislostem. Kdybychom vše v epištolách brali jako absolutní pravdy, jako by šlo o samo neměnné Boží Slovo, mělo by být např. u Petrových dopisů varování: „Pozor! pokrytcovy epištoly!“; neboť Pavel v dopise Galatském píše, že se Petr začal chovat pokrytecky, když se v Antiochii objevili lidé z okruhu Jakubova (Gal2:11-14). Byl Bůh tehdy spíše při Pavlovi, nebo při Petrovi? Je to pravda jen aktuálně autentická, která pravdivě vypovídá o dané situaci, ale nikterak nevynáší konečný soud a neruší nic na tom, že i Petrovy epištoly jsou pravdivě inspirovány Duchem svatým.

Někdy Písmo vypovídá o **absolutních** hodnotách NEBE, jindy o **relativních** vztazích mezi nedokonalými a hříchem porušenými lidmi zde na ZEMI. Takové pravdy jsou pak pravdy autentické, často jen dočasné, pomíjivé a tím pouze relativní. Někdy není tak snadné tyto dva rozdíly v Písmu rozpoznat pouhou intuicí. Bez celostního chápání Bible a bez vedení Duchem svatým se vlastně nikdy v Písmu nemůžeme správně orientovat.

V knize „Skutky apoštolů“ Lukáš otevřeně popisuje jednu velkou neshodu mezi apoštoly, kdy Pavel odmítl vzít sebou na další výpravu Jana Marka. Vznikla z toho taková neshoda, až se Pavel rozešel i s Barnabášem, se kterým již dříve podnikl řadu úspěšných misijních výprav a dál pokračoval se Silasem (Sk 15:37-40).

V Písmu je ovšem také jedna výrazná názorová neshoda, která však není popsána někým třetím. Je to rozpor některých zásadních výroků v dopisech Pavla a Jakuba:

Pavel učí:

Jsme totiž přesvědčeni, že se člověk stává spravedlivým vírou bez skutků zákona.

Řím 3:28

Kdo se nevykazuje skutky, ale věří v toho, který dává spravedlnost bezbožnému, tomu se jeho víra počítá za spravedlnost. Řím 4:5

Toto píše Pavel v dopise „Římanům“ a tyto myšlenky znovu připomíná i v jiných dopisech, výrazněji např. v dopise „Galatským“. Zdá se, že to Jakuba podnítilo k tomu, aby na to zareagoval ve zcela opačném smyslu:

Jakub učí:

Někdo však řekne: „Jeden má víru a druhý má skutky.“ Tomu odpovím: Ukaž mi tu svou víru bez skutků a já ti ukážu svou víru na skutcích. Jak 2:18

Neuznáš, ty nechápavý člověče, že víra bez skutků není k ničemu? Jak 2:20

Nevím, zdali je známo, který z dopisů byl napsán dříve a který později a zdali je Jakubovo tvrzení přímou reakcí na Pavlovy dopisy nebo ne. Nemuselo to tak být. Pavel se sám osobně s Jakubem sešel a on mu jako hlavní představitel jeruzalémské církve nic jiného než zvěstování evangelia pohanům neuložil (Gal 2:6):

Když poznali milost, která mi byla dána – Jakub a Petr a Jan, kteří byli uznáváni za sloupy církve – podali mně a Barnabášovi pravici na stvrzení naší dohody, že my půjdeme mezi pohany a oni mezi židy. Gal 2:9

Tedy mezi Pavlem a Jakubem k žádnému osobnímu sporu nedošlo, objevili se jen někteří lidé z okruhu Jakubova (křesťané ze židů), kteří stále lpěli na židovské obřízce, chodili všude za Pavlem a nutili Galaťany (křesťany z pohanů), které Pavel obrátil na víru v Krista, aby se dali obřezat. V tom Pavel spatřoval návrat pod kletbu zákona a odklon od víry v Krista.

Sám Jakub ovšem nikdy obřízku obrácených pohanů nenařizoval. Pro pohany mohla být obřízka něco úplně nového a tak ji možná bezelstně podstupovali. Také byla stále ještě živá tradice tzv. „proselitů“ (konvertitů – pohanů přecházejících na židovskou víru v jednoho Boha), kteří se museli dát obřezat a k tomu je právě nutili někteří lidé z okruhu Jakubova. Sám Jakub ovšem nikdy obřízku obrácených pohanů nenařídil.

Možná, že se zas kolem Jakuba objevovali jiní lidé z okruhu Pavlova, kteří zjednodušovali jeho učení a Jakub reagoval spíše na ně než na Pavla, ale to dnes nevíme jistě.

Před těmi, kteří překrucovali Pavlovo učení, ať už byli odkudkoliv, varoval i Petr:

Mluvil tak o tom ve všech svých listech. Některá místa jsou v nich těžko srozumitelná a neučení a neutvrzení lidé je překrucují, jako i ostatní Písmo, k vlastní záhubě. 2Pt 3:16

Stále se objevují horlivci, kteří se fanaticky drží jen jednoho z důrazů dobrého učení a pak nadělají více škody než užitku. Dělo se tak i v historických dobách evropské církve, např. v osobě Wittemberského učitele teologie Andree Karlstadta v první polovině 16. století (jak názorně zobrazuje film „Luther“). Nejprve byl věrným Lutherovým stoupencem, avšak později se stal iniciátorem vypalování katolických kostelů, které ještě více podnítilo selské bouře a popravování šlechty. To ale Martin Luther nikdy nechtěl.

Jakub byl v těchto věcech velmi prozíravý, když v Duchu svatém nařídil (Sk 15:28-29), aby nikdo z obrácených pohanů nejedl maso obětované modlám a krev zvířat, protože ve všech sinagogách stále ještě působili „Mojžíšovi“ kazatelé, kteří zakazovali jíst obětované maso a pohanský zlovyk pít čerstvou zvířecí krev pokládali za barbarství a tedy též za hřích proti Hospodinu. Proto Jakub rozhodl, aby to křesťané z pohanů již přestali dělat. Nechtěl, aby se křesťané ze židů dostávali do zbytečně velkých rozporů se židovskou vírou. Kdyby to nenařídil, velmi by to odrazovalo pravověrné Židy od přijetí Krista a to si Jakub přál ze všeho nejméně. Proti tomu nic nenamítal ani Pavel, přestože jeho názor na

jedení masa obětovaného modlám byl jiný (viz. celá kapitola 1Kor 8:1-13). Jeho zásadou však bylo: nebyt druhému kamenem úrazu k uvěření a přijetí Pána Ježíše Krista:

Když takto hřešíte proti bratřím a ubíjíte jejich slabé svědomí, hřešíte proti Kristu.

A proto: je-li jídlo kamenem úrazu pro mého bratra, nechci už nikdy jíst maso, abych nepřivedl svého bratra k pádu. 1Kor 8:12-13

Z toho je vidět, že mezi Pavlem a Jakubem nebyla žádná osobní neshoda. Co si však počít s těmi rozpornými výroky o spasení podle skutků, nebo pouhou vírou bez skutků?

Pavel spojuje spasení s vírou a s vyznáním této víry ústy:

Srdcem věříme k spravedlnosti a ústy vyznáváme k spasení, neboť Písmo praví: ,Kdo v něho věří, nebude zahanben.' Řím 10:10-11

Jakub ale pochybuje o spasení z pouhé víry bez skutků:

Co je platné, moji bratří, když někdo říká, že má víru, ale přitom nemá skutky? Může ho snad ta víra spasit? Jak 2:14

Pavel se odvolává až k Abrahamovi – praotci víry, jemuž Bůh víru přičetl za spravedlnost a věnuje tomu celou 4. kapitulu Římanům:

Kdyby Abraham dosáhl spravedlnosti svými skutky, měl by se čím chlubit – ale ne před Bohem! Co říká Písmo? ,Uvěřil Abraham Bohu, a bylo mu to počítáno za spravedlnost.' Řím 4:2-3

Jakub nezůstává pozadu a licituje v úplném protisměru pro Abrahamovy skutky:

Což nebyl náš otec Abraham ospravedlněn ze skutků, když položil na oltář svého syna Izáka? Nevidíš, že víra působila spolu s jeho skutky a že ve skutcích došla víra dokonalosti? Tak se naplnilo Písmo: ,Uvěřil Abraham Bohu, a bylo mu to počítáno za spravedlnost' a byl nazván ,přítelem Božím'. Vidíte, že ze skutků je člověk ospravedlněn, a ne pouze z víry! Jak 2:21-24

Copak to není přímá reakce na Pavlův dopis Římanům? Není snad Bible rozporná, když každý apoštol tvrdí něco jiného? Na první pohled a zvláště pro ty bratry, kteří si zatím nezvykli myslet v souvislostech a berou jednotlivé verše Písma jako strnulá a neměnná dogmata, pro ně to pak musí takto vypadat.

Ti křesťané, kteří stavějí své učení zásadně na Pavlových dopisech, většinou považují Jakuba za spíše tak trochu tradičního žida, který možná ještě zcela nepochopil význam milosti a proměňující moci Ducha svatého, a který za Pavlem poněkud pokulhává.

Přiznávám se, že jsem si to tajně sám také delší dobu myslel, ale dnes jsem si zcela jist, že tomu tak není. Nemyslím si, že by Jakubovy výtky byly namířeny přímo proti Pavlovi, a že on měl být tím „nechápaným člověkem“ (Jak 2:20). Jakub neruší Pavlovu víru, ale přidává k ní navíc i skutky víry, bez kterých by zůstala mrtvá.

H₂O

Životodárná sloučenina

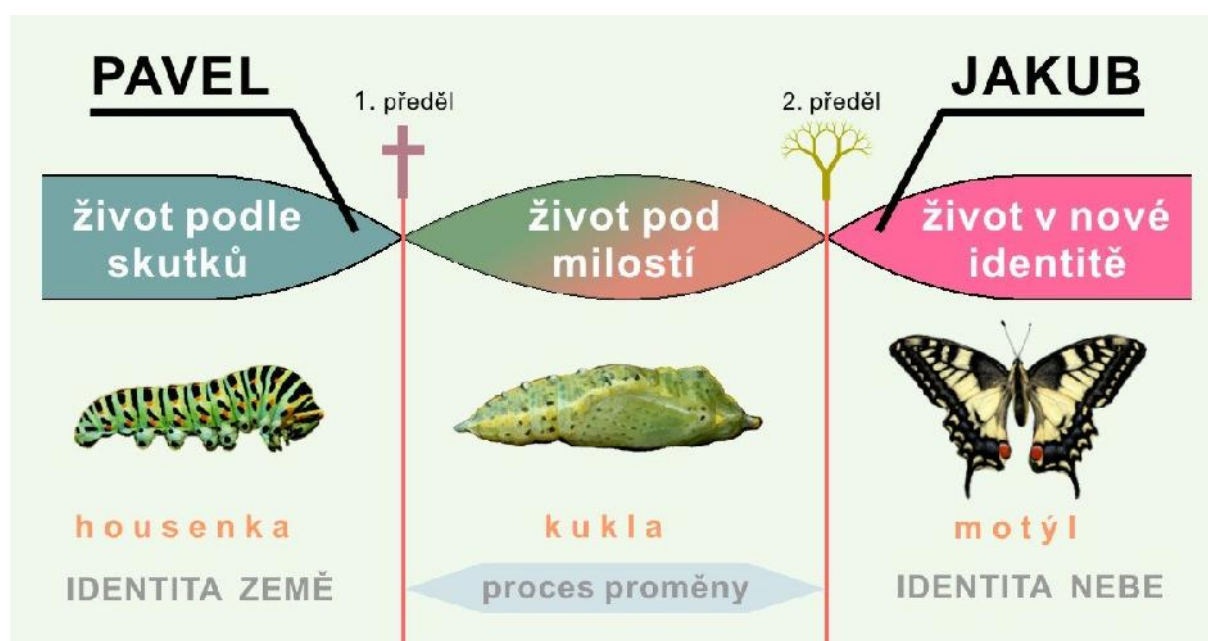
Pokud jsem smíření učení Watchmana Nee s Johnem Eldredgem pomocí první věty Bible přirovnal k emulzi, jako žádoucí a užitečné směsi dvou nesusoudných látek, v případě dvou apoštolů přímo uvnitř Písma jsem použil něco dokonalejšího. Snad mimoděk, ale možná i z popudu Ducha svatého se mi vybavila jedna velká chemická záhada. Jak to, že dva prvky, které ve směsi jsou výbušné a vysoce hořlavé – **vodík a kyslík** – ve sloučenině ne jen, že oheň hasí, ale tvoří dokonce tu nezáklanější životodárnou látku – **vodu**?

Nevím jak je tomu dnes, ale dříve se rakety plnily dvěma základními látkami, palivem a okysličovadlem – tekutým vodíkem a tekutým kyslíkem. Po smísení v tryskách vzniká velmi vysoce hořlavá směs, která má sílu vynést na oběžnou dráhu Země stovky tun materiálu. Když sám Bůh „zasnoužil“ tyto dva chemické prvky do vzájemného organického propojení, vytvořil tak něco úplně jiného – životodárnou sloučeninu – vodu, ke které i Ježíš přirovnal sám sebe a svého Ducha svatého (Jan 4:14).

Podobně třaskavě mohou působit vedle sebe i verše obou apoštolů – Pavla a Jakuba, když je čteme dogmaticky doslovně a odděleně od sebe, vytržené z celkového kontextu a jednotného vůdčího záměru Bible.

Trojí level

První věta Bible, která určuje prostor pro přechod ze ZEMĚ do NEBE už od stvoření světa, spolu s trojím levelem v modelu proměny – HOUSENKA, KUKLA, MOTÝL, má moc propojit tyto zdánlivě protichůdné verše v dokonale harmonický životodárný organismus.

Výchozí pozice – „život podle skutků“ se netýká jen židů, kteří se na tom zasekli, ale i křesťanů, ovšem ne už kvůli HŘÍCHU, ale kvůli tomu, že ve světě nemůžeme zůstat bez skutků. To je ta pozemská identita (housenka), ve které se stále pohybujeme a pracujeme a ve které většinu (devět desetin) svého života až do svých 30-ti let žil také Ježíš jako tesař. Vždyť i apoštol Pavel nabádá k činění těchto každodenních pozemských skutků:

Kdo kradl, ať už nekrade, ale ať raději přiloží ruce k pořádné práci, aby se měl o co rozdělit s potřebnými. Ef 4:28

Pavel se toho také sám držel, nevydělával si vyučováním ani psaním knih, přestože byl vzdělaným teologem a zákoníkem, ale vydělával si jako řemeslník šitím stanů. V Korintě se přidal k rodinné „firmě“ manželů Akvila a Priscilly, kteří měli stejné řemeslo jako on.

Od nikoho jsem nežádal stříbro, zlato ani oděv. Sami víte, že tyto mé ruce vydělávaly na všechno, co jsem potřeboval já i moji společníci. Sk 20:33-34

V tom jistě není nic extra duchovního (nadpřirozeného), ale i tak to patří ke křesťanskému způsobu života. To vše ve schématu zahrnuji pod pojem „život podle skutků“. Ani Pavel nepopírá trvalou platnost Desatera. V kontextu celé Bible takto podle Desatera měli žít židé (spolu s chvalami, modlitbami, čtením Tóry a přinášením obětí) až do příchodu Pána Ježíše Krista.

Obrazně řečeno – Pavel učí (pohanské) housenky skončit se svým výkonem, nespolehat již na sebe, ani na své dobré skutky, ale naopak zemřít tomu všemu k novému narození.

Jakub naopak učí nezkušené mladé (židovské) motýly chodit v nových Božích skutcích.

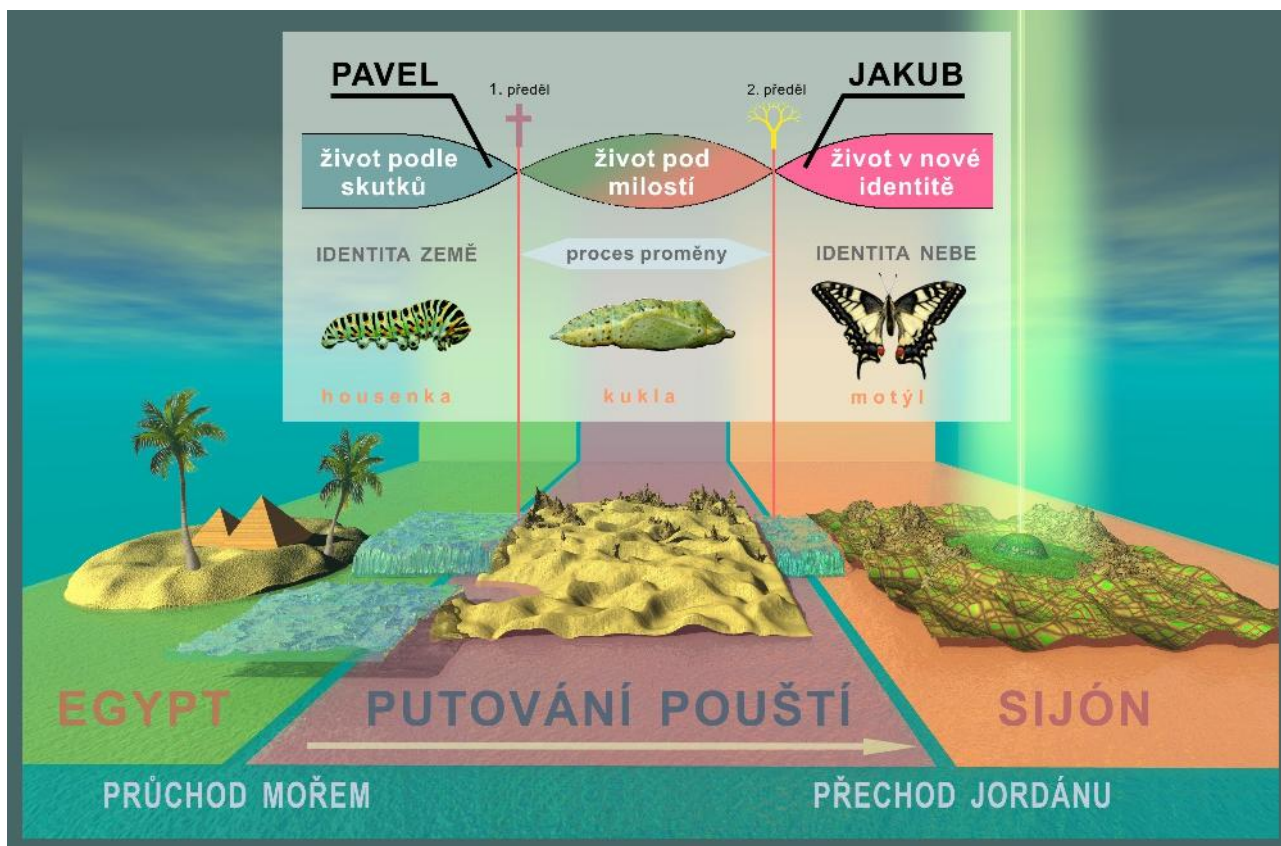
Naše umírání (zakuklení k novému narození) by mělo být nadšené, radostné a veselé. To jistě vyžaduje velkou víru a tu nám může dodat opět jen Ježíš Kristus sám prostřednictvím svého svatého Ducha, kterého ovšem musíme nejdříve přijmout do sebe, do svého nitra.

Kukla si také (jako židé na poušti) jakoby stále více a více uvědomuje svou novou identitu, až v ní zcela dozraje hotový motýl. V tu chvíli dochází k novému předělu a důležitému okamžiku v jejím životě – už není kuklou. Nový motýl uvnitř se musí sám vlastní silou vysápat ven. To je jeho první skutek víry. Zakuklení skončilo, kukla přestává existovat stejně jako na začátku housenka a nový motýl teď musí vlastní vůlí prokázat před Bohem a před ostatními motýly, že je hoden toho jména „Motýl“, a že je připraven vykonávat nové skutky, které pro něho Bůh připravil.

Až teprve do této závěrečné fáze křesťanského života přesně zapadají slova apoštola Jakuba o víře, která by zůstala bez skutků mrtvá.

Po nějakém čase, když už v nás převládá nový člověk v Kristu a starý člověk již zemřel, aby tělo ovládané hříchem pozbylo moci, je třeba se začít učit chodit v nových Božích skutcích. Jakub dbá na to, aby naše víra nezůstala bez těchto nových skutků mrtvá.

Jestliže Pavel učil housenky skončit se svým výkonem a zemřít v kukle sami sobě, Jakub učí nové motýly vysápat se z té kukly ven a svými novými skutky začít naplňovat Boží vůli. Teprve v tomto procesu proměny mezi NEBEM a ZEMÍ se vzájemně harmonicky propojují postoje obou apoštolů, aby společně sloužily novému životu.

Tento trojí level se v křesťanském životě neuplatňuje jednorázově (jako v okamžiku změny naší duchovní identity při obrácení), ale v praktickém životě probíhají v plynulém procesu

ve všech třech levelech současně a v každé životní oblasti jinak. Podle Kristova vzoru se máme postupně zdokonalovat ve všech třech levelech, tedy i tom pozemsky pracovním. Naše dokonalé a konečné „zmotýlovatění“ nás čeká až v NEBI, tedy naše POZEMSKÁ proměna prakticky probíhá spíše podle modelu – JEPICE (viz. kap.21). Tento trojí level pomůže názorněji zobrazit starozákonní putování pouští (viz. obr. a také kap.22). Poušť je zde výrazně oddělena dvěma průchody vodou, sama je místem přechodovým. Jakub do těchto souvislostí vnáší úplně nové světlo. Křesťanský život se více týká skutků než nečinného očekávání na to, co s námi udělá Bůh sám, nebo co na nás spadne z NEBE, když přijde „Probuzení“.

Mezi pozemskými a nebeskými skutky je však podstatný rozdíl a jsou od sebe odděleny procesem proměny. Pokud nepočítáme v našem životě a učení s trojím levellem v modelu – HOUSENKA, KUKLA, MOTÝL, zbyde nám z toho jen antagonistický vztah - „Buď jsi pod zákonem, nebo pod milostí, tak si vyber!“, který zcela ruší jakýkoliv proces postupného proměňování a to pak přináší zmatky a zbytečné neshody.

V těchto souvislostech Pavel odpovídá spíše průchodu mořem a poušti a Jakub průchodu Jordánem, který v Novém zákoně nemá tak výraznou paralelu. Jordán je svým významem stejně mocným předělem jako průchod Rudým mořem – křest a pochod pouští – to je půst, kterým nás více provázely Pavlovy epištoly (viz. 1Kor10:1-11).

Jakub tedy není pozadu za Pavlem, ale je naopak spíše dál. Mám za to, že končí dlouhé období Pavlovy priority v učení protestantských církví a přichází období Jakuba. Pevně věřím, že by s tím i sám Pavel vřele souhlasil.

Znovu opakuji, pokud „splácneme“ Rudé moře s Jordánem dohromady, ne jen, že ošídíme novověrce o poušť, neboť je povedeme z Egypta rovnou do zaslíbené země, ale ošídíme i sami sebe o plné pochopení, jaký má pro křesťanství význam poušť a průchod Jordánem, jak získat zemi za dědictví, jak vstoupit do synergie společného boje se silami zla a jak vstoupit do „chození v nových Božích skutcích“.

Zároveň s tím nám však hrozí horší věc – stagnace. Hrozí nám, že se zasekneme na identitě pozemšťana: „Být pod Milostí“, kterou jsme si ve svých představách trvale spojili se zaslíbenou zemí, bez další vize směřující do vyššího nebeského levelu. Byli bychom na tom brzo stejně jako židé, kteří se zasekli v duchovní pozici: „Být pod Zákonem“.

HLAVNÍ MYŠLENKY TÉTO KAPITOLY:

psali autentické dopisy konkrétním lidem v konkrétních situacích.

Někdy Písmo vypovídá o absolutních hodnotách NEBE,
jindy o relativních vztazích mezi nedokonalými
a hříchem porušenými lidmi zde na ZEMI.

Pavel učí pohanské housenky skončit se svým výkonem,
nespoléhat již na sebe,
ani na své dobré skutky,
ale naopak tomu všemu zemřít k novému narození.

Jakub učí naopak nezkušené mladé motýly ze židů
chodit v nových Božích skutcích.